

जिल्हा परिषदेमध्ये कार्यरत असलेल्या
सर्व दिव्यांग अधिकारी/कर्मचाऱ्यांना
तंत्रज्ञान/उपकरणे खरेदी करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
ग्रामविकास विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: न्यायाप्र-२०१९/प्र.क्र.११७१/आस्था-१४
२५, मझबान पथ, बांधकाम भवन, फोर्ट, मुंबई-४०० ००१,
दिनांक : २८ जून, २०२४.

वाचा :-

- १) सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, शासन निर्णय क्र.न्यायाप्र २०१९/प्र.क्र.४/ सुधार-३,
दिनांक ३ जून, २०१९.
- २) सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, शासन निर्णय क्र.अपंग २०१९/प्र.क्र.९९/सुधार-३,
दिनांक २० जुलै, २०१९.

प्रस्तावना :-

शासकीय सेवेत काम करणे सुलभ व्हावे यासाठी शासकीय सेवेत कार्यरत असलेल्या अपंग कर्मचाऱ्यांना सहायक तंत्रज्ञान/उपकरणे उपलब्ध करून देण्यासाठी मा.उच्च न्यायालय, मुंबई येथे रिट याचिका क्र.३२९४/२०१० दाखल करण्यात आली होती. सदर रिट याचिकेच्या आदेशांच्या अनुषंगाने सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभागाकडून यापूर्वी वेळोवेळी शासन निर्णय निर्गमित करण्यात आले आहेत. सदर शासन निर्णयानुसार विहित केलेले आधुनिक तंत्रज्ञान/उपकरणे उपलब्ध करण्यासाठी येणाऱ्या खर्चाची तरतुद संबंधित विभागांनी करणे आवश्यक आहे. तथापि, सदर सुविधा उपलब्ध होत नसल्याने जिल्हा परिषद, जळगाव येथील श्री.रविंद्र लोटन पाटील व इतर यांनी मा.उच्च न्यायालय, खंडपीठ औरंगाबाद येथे रिट याचिका क्र.६६३०/२०१८ दाखल केलेली आहे. सदर याचिकेवरील मा.न्यायालयाच्या दि.२२.७.२०२१ रोजी दिलेल्या न्याय-निर्णयाच्या अनुषंगाने जिल्हा परिषदेतील सर्व दिव्यांग कर्मचाऱ्यांना सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभागाने वेळोवेळी निर्गमित केलेल्या शासन निर्णयानुसार विहित केलेली आधुनिक तंत्रज्ञान/उपकरणे उपलब्ध करण्यासाठी सर्वसमावेशक निर्णय घेण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. विचारांती शासन आता यासंदर्भात खालीलप्रमाणे निर्णय घेत आहे.

शासन निर्णय :-

मा.न्यायालयाने यापूर्वी दिलेले आदेश तसेच अपंग अधिनियम, १९९५ व दिव्यांग अधिनियम, २०१६ विचारात घेता, जिल्हा परिषदेमध्ये कार्यरत असलेल्या सर्व दिव्यांग अधिकारी/कर्मचाऱ्यांना सहाय्यभूत ठरतील अशी साधने उपलब्ध करून द्यावयाची आहेत. मा.उच्च न्यायालयामध्ये दाखल

असलेले प्रकरण हे शिक्षकांपुरते मर्यादित असले तरी, जेव्हा दिव्यांग अधिकारी/कर्मचाऱ्यांना १९९५ व २०१६ च्या अधिनियमानुसार साहित्य/साधने उपलब्ध करून देण्याचा प्रश्न उपस्थित होतो, तेव्हा हा प्रश्न केवळ शिक्षकांपुरता मर्यादित रहात नाही. जिल्हा परिषदेमध्ये कार्यरत असलेल्या सर्व दिव्यांग अधिकारी/ कर्मचाऱ्यांचा प्रश्न ठरतो. अशा दिव्यांग अधिकारी/कर्मचाऱ्यांना जिल्हा परिषदेमध्ये काम करीत असताना वा जिल्हा परिषदेची सेवा बजावीत असताना ती सहजपणे व सुलभरित्या करता यावी, यासाठी त्यांना त्यांच्या अपंगत्वानुसार आवश्यक ती साधने/साहित्य पुरविण्याची जबाबदारी संबंधित कार्यालयाची आहे. त्यामुळे जिल्हा परिषदेतील सर्व दिव्यांग कर्मचाऱ्यांना सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभागाने वेळोवेळी निर्गमीत केलेल्या शासन निर्णयानुसार विहित केलेली आधुनिक तंत्रज्ञान/ उपकरणे उपलब्ध करण्यासाठी पुढीलप्रमाणे कार्यवाही करण्यात यावी.

- १) यासाठी सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभागाने त्यांच्या वेगवेगळ्या शासन निर्णयानुसार अशा पद्धतीने दिव्यांग कर्मचाऱ्यांना साहित्य उपलब्ध करून देण्यासाठी जी यादी प्रसिध्द केलेली असेल त्या यादीतील साहित्य अशा दिव्यांग कर्मचाऱ्यांना जिल्हा परिषदस्तरावर उपलब्ध करून द्यावे.
- २) जिल्हा परिषदेमध्ये कार्यरत असलेल्या कर्मचाऱ्यांचे वेतनाचे अनुदान शासनाच्या वेगवेगळ्या विभागामार्फत अदा केले जाते. वेतनाच्या लेखाशिर्षाखालील उपलेखाशिर्ष म्हणून असलेल्या कार्यालयीन खर्च या सदराखाली संबंधित दिव्यांग कर्मचाऱ्यांना उपलब्ध करून द्यावयाच्या साधने/साहित्याच्या अनुषंगाने सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद यांनी त्या-त्या विभागाकडे कार्यालयीन खर्च या उपलेखाशिर्षाखाली मागणी नोंदविणे गरजेचे राहिल. त्यानुसार प्रशासकीय विभाग म्हणून मंत्रालयातील संबंधित विभागांनी त्यांच्या प्रशासकीय अधिपत्याखाली असलेल्या दिव्यांग कर्मचाऱ्यांना अपंग अधिनियम, १९९५ व दिव्यांग अधिनियम, २०१६ अंतर्गत अर्थसंकल्पीय तरतूद उपलब्ध करून देण्यात यावी.
- ३) संबंधित दिव्यांग कर्मचाऱ्यांनी सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभागाने वेळोवेळी प्रसिध्द केलेल्या यादीनुसार त्यांच्या दिव्यांगाच्या प्रकारानुसार, जिल्हा परिषदेची सेवा बजावण्यासाठी योग्य असलेले साहित्य स्वतः निवडीने विकत घेतल्यानंतर त्याचे बील सादर करावे. मात्र, अशी खरेदी करताना ती सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभागाने वेळोवेळी निश्चित केलेल्या कमाल मर्यादेपेक्षा अधिक नसल्याची दक्षता संबंधित दिव्यांग कर्मचाऱ्याने घेणे गरजेचे राहिल.
- ४) अशा पद्धतीने झालेली खरेदी नियमानुसार असल्याचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांनी प्रमाणित केल्यानंतर जिल्हा परिषदेतील ग्रामविकास विभागाच्या दिव्यांग कर्मचाऱ्यांना “मागणी क्र. एल-२, २०५३ जिल्हा प्रशासन, ०९३ जिल्हा आस्थापना, ०५- स्थानिक क्षेत्रातील योजना, महाराष्ट्र जिल्हा परिषद व पंचायत समिती अधिनियम १९६१ च्या कलम १८३ अन्वये जिल्हा परिषदांना

आस्थापना अनुदाने (०५) (०१) जिल्हा परिषदांना अनुदाने (आस्थापना अनुदान) सुधारीत कर्मचारी रचना पद्धती (अनिवार्य), २०५३०५६५-३१ सहायक अनुदाने (वेतनेत्तर)” या लेखाशिर्षामधून देयक अदा करण्यात यावे.

तसेच जिल्हा परिषदेमध्ये कार्यरत असलेल्या कर्मचाऱ्यांचे वेतनाचे अनुदान शासनाच्या वेगवेगळ्या विभागामार्फत अदा केले जाते. त्यामुळे जिल्हा परिषदेकडे कार्यरत असलेल्या विविध विभागातील कर्मचाऱ्यांची देयके ३१ सहायक अनुदाने (वेतनेत्तर) या बाबीसाठी खालील लेखाशिर्षामधून अदा करण्यात यावीत :-

अ.क्र	मंत्रालयीन प्रशासकीय विभाग	तपशिलवार लेखाशिर्ष	
१	कृषि विभाग	(००) (०७) जिल्हा परिषदांना आस्थापना अनुदाने (अनिवार्य) ३१, सहायक अनुदाने (वेतनेत्तर)	२४०१०१६३
२	पदुम विभाग	(०१) (०४) महाराष्ट्र जिल्हा परिषद व पंचायत समिती अधिनियम, १९६१ च्या कलम १८३ अन्वये जिल्हा परिषदांना आस्थापना अनुदाने- जिल्हा पशुसंवर्धन अधिकाऱ्यांची कार्यालये (अनिवार्य) ३१, सहायक अनुदाने (वेतनेत्तर)	२४०३००५१
३	शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग	१९६, जिल्हा परिषदांना सहाय्य (०१) प्राथमिक शिक्षणासाठी जिल्हा परिषदांना सहाय्य (०१) (०१) महाराष्ट्र जिल्हा परिषद व पंचायत समिती अधिनियम, १९६१ याच्या कलम १८२ अन्वये जिल्हा परिषदांना संप्रयोजन अनुदाने (अनिवार्य) ३१, सहायक अनुदाने (वेतनेत्तर)	२२०२०१७३
४	सार्वजनिक बांधकाम विभाग	१९६, जिल्हा परिषदा/जिल्हास्तरीय पंचायतींना सहाय्य (०१) स्थानिक क्षेत्रातील योजना (०१) (०१) स्थानिक क्षेत्रातील योजना- महाराष्ट्र जिल्हा परिषद व पंचायत समिती अधिनियम, १९६१ च्या कलम १८३ अन्वये जिल्हा परिषदांना आस्थापना अनुदाने- कोषागारातून देय आहरण करण्याचा भाग (अनिवार्य) ३१, सहायक अनुदाने (वेतनेत्तर)	२०५९०६७९

५	सार्वजनिक आरोग्य विभाग	(०१) (०५) महाराष्ट्र जिल्हा परिषद व पंचायत समिती अधिनियम, १९६१ च्या कलम १८३ अन्वये जिल्हा परिषदांना आस्थापना अनुदाने (अनिवार्य) ३१, सहायक अनुदाने (वेतनेत्तर)	२२१००३८९
६	महिला व बालविकास विभाग	(०१) (०३) महाराष्ट्र जिल्हा परिषद व पंचायत समिती अधिनियम, १९६१ याच्या कलम १८३ अन्वये जिल्हा परिषदांना, आस्थापना अनुदाने (स्थानिक क्षेत्र) (अनिवार्य) ३१, सहायक अनुदाने (वेतनेत्तर)	२२३५२३२१
७	पाणीपुरवठा व स्वच्छता विभाग	१९६, जिल्हा परिषदा/जिल्हास्तरीय पंचायतींना सहाय्य (०१) ग्रामीण नळ पाणीपुरवठा योजना (०१) (०५) नियमित आस्थापना (अनिवार्य) ३१, सहायक अनुदाने (वेतनेत्तर)	२२१५१८८१
८	मृद व जलसंधारण विभाग	१९६, जिल्हा परिषदांना सहाय्य (०१) सर्वसाधारण आस्थापना (०१) (०१) जिल्हा जलसंधारण अधिकारी जिल्हा परिषद लघु पाटबंधारे यांची आस्थापना (अनिवार्य) ३१, सहायक अनुदाने (वेतनेत्तर)	२४०२२४६
९	सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग	(०२) जिल्हा परिषदांना आस्थापना अनुदाने (०२) (०१) महाराष्ट्र राज्य जिल्हा परिषद व पंचायत समिती अधिनियम, १९६१ याच्या कलम १८३ अन्वये जिल्हा परिषदांना आस्थापना अनुदाने (स्थानिक क्षेत्र) (कोषागारातून देय) (अनिवार्य) ३१, सहायक अनुदाने (वेतनेत्तर)	२२२५०१३६

५) अशा पध्दतीने साहित्य/साधने खरेदी करण्यापूर्वी त्या साहित्याचे आयुर्मान सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभागाने निश्चित करणे आवश्यक आहे. सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभागाने निश्चित केलेल्या साहित्य/साधनाची खरेदी केल्यानंतर त्याचे आयुर्मान किती असावे व दिव्यांग कर्मचाऱ्याला संबंधित साहित्य/ साधन खरेदी केल्यानंतर पुन्हा दुसऱ्यांदा किती वर्षांनंतर त्या साहित्य/साधनाची खरेदी करता येईल याबाबतचा कालावधी निश्चित करण्याची जबाबदारी शासनाच्या सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभागाची राहिल.

२. सदर शासन निर्णय सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग यांच्या सहमतीनुसार आणि वित्त विभाग, अनौपचारिक संदर्भ क्र. ४२४/२०२४/व्यय-१५, दि.२१.६.२०२४ अन्वये प्राप्त सहमतीनुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

३. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक सांकेतांक क्रमांक २०२४०६२८१६४११५९६२० असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांचे आदेशानुसार व नावाने,

(नीला रानडे)

उपसचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

- १) मा.राज्यपाल यांचे सचिव, मलबार हिल, मुंबई.
- २) मा.मुख्यमंत्री/मा.उपमुख्यमंत्री, महाराष्ट्र राज्य यांचे प्रधान सचिव/सचिव.
- ३) मा.मंत्री / मा.राज्यमंत्री (ग्रामविकास), महाराष्ट्र राज्य यांचे खाजगी सचिव.
- ४) मा.विरोधी पक्षनेता, विधानसभा / विधानपरिषद, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई.
- ५) सर्व सन्माननीय विधानसभा सदस्य / विधानपरिषद सदस्य, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई.
- ६) मा.मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य यांचे उप सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ७) अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव / सचिव, सर्व मंत्रालयीन विभाग, मुंबई.
- ८) सर्व विभागीय आयुक्त.
- ९) सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद.
- १०) उपायुक्त (आस्थापना), विभागीय आयुक्त कार्यालये (सर्व विभाग)
- ११) माहिती व जनसंपर्क संचालनालय यांना प्रसिध्दीसाठी अग्रेषित.
- १२) सर्व कार्यासने, ग्रामविकास विभाग.
- १३) निवडनस्ती, कार्यासन- आस्था १४.